

Úvodní slovo

Druhé číslo **Nové češtiny doma a ve světě** potvrzuje naději na resuscitaci a revitalizaci lingvistického periodika, které v průběhu dvou desetiletí své existence nabylo specifického postavení v repertoáru bohemistické jazykovědné produkce a svou nemalou měrou přispívalo k „bohemistickému poznání“. Zpětné ohlédnutí zakladatele a dlouholetého šéfredaktora **Češtiny doma a ve světě** prof. Oldřicha Uličného, publikované v „přechodném“ čísle časopisu, přineslo obraz toho, co ze širokého spektra bohemistických témat představovalo předmět pozornosti v předcházejícím období. Na prahu nového období se dialektika kontinuity a diskontinuity promítla do názvu časopisu, kde adjektivum „nová“ může provokovat k několika zamýšlením.

Ne zcela triviální (i když ne „zcela zásadní“) otázku představuje fungování názvu časopisu. Jak bude žít? Bude se dále mluvit o **Češtině doma a ve světě**, jak to například sugeruje i grafické ztvárnění názvu na obálce, s adjektivem v závorce? Nebo se ono „nová“ stane nedílnou součástí fungování názvu souběžně s nahrazením známé zkratky ČDS o písmeno bohatší zkratkou NČDS? Úpravy názvů periodik různých typů nejsou (a v českém prostředí uplynulého času nebyly) výjimečným jevem. Z komunikačního hlediska je v takových situacích zajímavé sledovat, jak si nové (modifikované) pojmenování hledá své místo, jak se vědomí kontinuity promítá do koexistence starého a nového názvu.

Přirozeně se vynořuje i otázka, co ještě může nebo má adjektivum „nová“ reprezentovat kromě faktu, že do budoucna půjde o elektronickou publikaci vycházející po jisté odmlce a připravovanou s novou silou novým redakčním kolektivem. Je zřejmé, že aktuální otázky „češtiny doma a ve světě“ nemusí být automaticky nové, dnešní situace produkuje mnohá staronová i nová témata, která se nabízí lingvistickému uchopení zcela novému, prohloubenému nebo v novém metodologickém rámci. Co (stručně shrnuto) nabízí věrným i novým čtenářům druhé sociolingvisticky koncipované číslo **Nové češtiny doma a ve světě**?

Převážná část čísla může být vnímána jako příklad odpovědi na některé aktuální výzvy týkající se fungování češtiny v doteku s jinými jazyky jak na území České republiky, tak za jeho hranicemi. Studie i recenze přinášejí dílčí pohledy do jazykové situace v České republice, která navzdory pře-

vládajícímu náhledu české veřejnosti není monolingvně homogenní (a její multilingvnost má stoupající tendenci), ve které spolu s česky mluvící majoritou žijí nositelé autochtonních i nových menšinových jazyků – kromě občanů ČR také imigranti, cizinci více či méně integrovaní v českojazyčném prostředí a v závislosti na komplexu faktorů více či méně využívající a pěstující své jazyky, přičemž se jako důležitá otázka jeví budování jazykového repertoáru dětí. Z celého spektra otázek mezijazykových kontaktů, jazykového chování nositelů menšinových a méně používaných jazyků a přístupu české majority k nim a k mezijazykové interakci přináší toto číslo časopisu vedle recenze příručky o začleňování dětí imigrantů do českých škol vzhled do méně početné a méně známé jazykové komunity Italů v České republice. Problematika polštiny a jejich mluvčích v českém prostředí, na které se lingvistická pozornost tradičně soustřeďuje jako na autochtonní nositele polského jazyka v česko-polském pohraničí, se rozšiřuje a prohlubuje pohledem na Poláky žijící mimo tradiční menšinové území. K multilingválnosti se vztahuje i příspěvek o jazykovém portrétu jako jedné z metod jazykově biografického přístupu a recenze dotýkající se aktuálního, přítomného, v českém prostředí však prozatím málo zmapovaného tématu vícejazyčnosti na vysokých školách.

Studie a recenze druhého tematického okruhu přispívají do bohatého bohemistického diskurzu zaměřeného na „staronové“ kontinuálně aktuální otázky vnitřní diferenciaci češtiny. Přináší výsledky výzkumu akomodace mluvčích při kontaktu regionálních variet češtiny modifikujícího a prohlubujícího dosavadní poznatky o pronikání prvků obecné češtiny do mluvy Moravanů žijících v pražském jazykovém prostředí. V dalším z příspěvků se nabízí představení sociopragmatického přístupu k otázce utváření normy (nejen) spisovného jazyka, vzájemné souhry a protihry normotvorných instancí, role jazykového managementu sloužícího v dané souvislosti jako nástroj k poznávání procesuálního formování a fungování norem. V recenzním příspěvku se představují a hodnotí výsledky průzkumu postojů veřejnosti ke spisovné varietě českého jazyka...

Směřování **Nové češtiny doma a ve světě** přinášet pohledy na češtinu v rozmanitých kontextech a vztazích od domácích i zahraničních badatelů naplňují autoři širokého spektra – od českých bohemistů a mladých slavistů působících v českém prostředí přes badatele s domicilem v jiných filologiích po představitele zahraniční bohemistiky. Výsledkem je číslo časopisu, které se svým „souhrnným obsahem“ úspěšně přihlašuje k poznávání

současné situace, ve které čeština žije jako diferencovaný národní jazyk a ve které vstupuje do kontaktu s jinými jazyky (ve které s ní do kontaktu vstupují jiné jazyky).

P. S. Se zaměřením na multikulturnost a multilingvnost v českém prostředí koresponduje i osobní slovenské a pracovní slovakistické (a „slovensko-české“) zařazení autorky těchto řádků vypravujících druhé číslo „Nové češtiny“ do života „doma a ve světě“. Stojí možná v této souvislosti za zmínku, že při psaní byla konfrontována s něčím „novým“. Poprvé v profesním životě ve shodě s dosavadní propozicí týkající se publikačního jazyka – a na rozdíl od běžné situace, kdy i v českém prostředí (podobně jako slovenští autoři textů různých oborů) publikuje ve slovenštině – připravovala svá úvodní slova v češtině. Kromě přínosu a požitku ze čtení inspirativního souboru předkládaných textů provokujících k přemýšlení se tak jako „dodatečný bonus“ vynořila otázka (ne)specifického postavení slovenštiny v koexistenci s češtinou a (otevřeného?) jazykového managementu týkajícího se uplatnitelnosti jazyků v konkrétním kontextu.

Mira Nábělková